

T. PANDUR JUDIT

A kincses lakás
- kisregény -

T. PANDUR JUDIT

A kincses lakás

ISBN 978-615-00-2686-2

2018 [ePUB]

e-kötetté formázta és a
borítót a szerző fotója alapján tervezte:

Dittrich Panka

Edit a belvárosi hatalmas, négyemeletes, kétudvaros, lepusztult épület lépcsőházát söprögette.

A feje körül glóriaként muslincák tömege repdesett, amik egyenesen a túlcsorduló kukákból indultak egy kis sétarepülésre. Az agyonfirkált liftet már kiséperte, felmosta a padlóját, és a fia dezodorából is kifújta egy jó nagy adagot a levegőbe, hátha elnyomja a liftben terjengő vizeletszagot. A hatás nem volt éppen tökéletes, de talán nem is lifttel jönnek fel az első emeletre a reménybeli vevők, akiknek a látogatását az ingatlanügynök ma délutánra ígérte.

A töredezett, koszos lépcsőket is lesöpörte az első emeletről a földszintig, már csak a lépcsőház volt hátra.

A kapun betódult egy kisebb csapat, három fiatal férfi, és egy idősebb nő. Hangosan, vidáman fecsegték oroszul.

Ezek az ő lakásuk melletti lakóhoz jönnek, ő adja ki a szobáit külföldieknek – gondolta Edit.

Hol lengyelek, hol románok, hol kínaiak vircsaftolnak náluk. Hol meg a rendőrség csenget be őhozzájuk, hogy jöjjenek hatósági tanúnak, valamilyen házkutatás, vagy letartóztatás ügyében.

Edit olyankor az ajtó ablakán lévő rácson keresztül, lassan és tagoltan azt válaszolta: „Szó sem lehet róla”, és már csukta is befelé az ablakot. Nem várta meg a kioktatást az állampolgári kötelességéről. No persze, a rendőrök elmennek, ők meg itt maradnak. Ha fordítva lenne, ő is tudná, hogy mi a kötelesség.

Az egyik orosz férfi szotyolát evett, és a tenyeréből a magok héját Edit elé szórta a földre, de jutott belőle a cipőjére is, meg a fekete kartonszoknyájára. Edit a szemöldökét haragosan összehúzza, gyilkos pillantást

vetett a fickóra, aki erre az arcába nevetett:

- Domasnyaja zsenscsina, sto szto boj? *

Neked lenne bajod, ha én is két méter magas fiatal fickó lennék! De akkor nem is dobálnád elém a szemetedet – gondolta Edit.

- Muszornüj jácsik!** – morogta Edit kétértelműen, és elég hangosan ahhoz, hogy a fickó meghallja. Elkerekedett a szeme a választól. Valahogy mindig elfelejtik, hogy ebben az országban több mint negyven évig kötelező volt orosz nyelvet tanulni.

A szotyolázó belenyúlt a zsebébe, és egy újabb marék napraforgó héjat vett ki belőle, röhögve a lépcső elé szórta, aztán ahogy ment fel az emeletre, szórta ki tovább a lépcsőkre.

Edit majd megpukkadt a méregtől. Kezdhetette előlről a sörpést.

Amíg sebesen járt a keze, egyre azért fohászkodott, hogy ennek a mai vevőnek ne menjen el a kedve attól, hogy megnézze egyáltalán a lakásukat, amint belép a rozoga, százszor feltört, hatalmas, összefirkált fakapun a feketére füstölődött lépcsőházba.

Tavaly égtek le a kukák, a bennük lévő szeméttel együtt, amikor az ingatlankezelő - a bérházból társasházzá előlépett épület közös képviselőjeként - rájuk szabadította a tetőcserés vállalkozót, akinek a román munkásai a lépcsőházban kötötték rá az áramra a sok munkagépet, amivel dolgoztak. Valamit azonban elszúrtak, mert kigyulladt a vezeték, és meggyulladtak a szemetes kukák.

A tűzoltók egy jó darabig küzdöttek, amire eloltották a tüzet. A házban napokig nem volt utána áram.

* *házi néni mi a baj*

** *szemétláda*

A tetőcserés vállalkozó elvonult, de előtte éjjel ismeretlen tettesek még minden pincét feltörtek, és minden használható dolgot elvittek. Ők ott tartották a gyerekek biciklijeit. Mind a három kerékpár odalett. A rendőrség nem nyomozott, a biztosító nem fizetett. Később a lépcsőházi villanyhálózatot megjavították. A feketére füstölt falon széles, bevakolatlan, téglakövekben futottak az új vezetékek, a széthajlítgatott, kibelezett bádog postaládák felett. Egy borzalom az egész lépcsőház akkor is, ha a remélt vevő kedvéért a bokáig érő szemetet, és reklámújságot összetakarítja benne! – állapította meg Edit.

Már egy éve hirdették a lakásukat eladásra, de még egyetlen érdeklődő sem jutott túl a lépcsőházon.

A rendesebbek telefonáltak, és elnézést kértek, hogy nem érkeztek meg a megbeszélt időpontra. Eljöttek ők a házig, csak nem szeretnének ebben a házban lakni, akármilyen is az eladó lakás.

Végül megbíztak egy ingatlan ügynököt is az eladással.

Ez az első érdeklődő, akit ma délután elhoz, ha ugyan hajlandó lesz egyáltalán bejönni ebbe a rémes lépcsőházba, amin a söprögetés sem sokat tudott javítani.

Edit - miközben a teli kukákba igyekezett belelapátolni a melléöntött szemetet, és a szétszórt reklámújságokat - magában elismerte, hogy teljesen igazuk van. Ők sem szeretnek ebben az utálatos házban lakni.

Amikor tíz éve ide költöztek, a ház már akkor is nagyon rossz állapotban volt.

A függőfolyosók feldúcolva, a vakolat hiányzott a

falakról, a tető egy darabja leégve meredezett az ég felé, ki tudja mióta.

Aztán a függőfolyosókat megjavították, az aládúcolás megszűnt. A tetőt is megcsinálták elvileg, de jobban beáztak a negyedik emeleten lakók minden esőzésnél, mint amíg nem nyúltak hozzá. A többi nem változott.

Na és a lakók! Hát talán ez a legrosszabb! Az elmúlt évtizedben sok lakásból kihaltak az idős lakók, és sokáig vagy üresen álltak, vagy olyan viselkedésű családoknak utalta ki a tanács, hogy az valami katasztrófa.

Pár éve, amikor lehetővé vált a tanácsi lakások megvétele, az utolsó percben a még az üresen álló szoba-konyhás lakásokat is kiutalták ágról szakadt cigány családoknak. Volt olyan lakás, amiben húszan laktak, elmondhatatlan körülmények között.

A másik udvarban a ház közös csapjáról egész nap, az udvarra kiterítve, szőnyeget mosott az egyik ilyen család. Ebből éltek.

A ház vízszámlája miatt a közös költség az égis ért, de ahhoz a pár lakóhoz - aki szólni mert érte - azokhoz furcsa módon, sorban betörtek éjszaka. Ugyan csak az ajtót tették tönkre, és az előszobából, konyhából vittek el minden mozdíthatót, de ez is éppen elég volt.

Edit végzett a lépcsőház söprésével, felment az első emeletre, ahol laktak, és fogcsikorgatva összeszedte a függőfolyosó korlátjáról a sok ruhát, amivel csak úgy - kimosás nélkül - teleteregette a másik udvarban lakó roma család az ő udvarukat is.

Szellőzni tették ki ezt a rengeteg koszos, bűdös ruhát. Talán a szemétből szedték össze őket, még megfogni is undorító volt. Összemarkolta egy kupacba, átvitte a másik udvarba, rátette a kupacot az ottani korlátra, és

gyorsan visszasietett a saját udvarukba.

Bezárta a körfolyosó ajtaját, azt remélve, hogy kívül tartja a teregetőket, legalább addig, amíg az ügynök itt lesz az érdeklődőkkel.

Na persze, az oroszok! A sok jövő-menő külföldi hagyja nyitva mindig ezt az ajtót, ők hiába tettek rá zárat, és adtak hozzá kulcsot az ezen a folyosón lakóknak.

Automatikusan megszámolta a folyósóra kitett virágokat. Megint hiányzott kettő, a legszebbek. Sőhajtva átrendezte a cserepeket, hogy ne látsszon a foghíj, aztán bement átöltözni.

Eszter türelmetlenül ráncigálta magára a ruhákat, közben egyre az ajtó felé figyelt. Jöhetnének már a gyerekek! - gondolta.

Micsoda nap lesz ez a mai! Ma végre bejut abba a lakásba, amiről pici kora óta hallott. Mame /nagy mama/ és Szábá /nagyapa/ hajdani lakásába, a kincses lakásba, ahogyan ők - kicsi kora óta - a mamájával nevezték.

Azóta, amióta elég nagy volt ahhoz, hogy az édesanyja elmesélje neki a családi legendát, kezdve az 1944-es miniszterelnöki rendelettel, ami alapján nyilvántartásba vették, és zárolták a magyarországi zsidóság vagyonát. Üzleteiket, irodáikat, ingatlanjaikat elvették, értékeiket elkobozták.

Be kellett adni az írógépet, kerékpárt, rádiót, fényképezőgépet, aranyat, ezüstöt, pénzt.

Ennek azonban nem mindenki tett eleget, akiknek volt eszük, azok igyekeztek menteni a javaikat. Az ő nagyszülei sem vitték el mind az értékeiket a sullba*,

**zsinagógába*

ahol összegyűjtették a zsidók vagyontárgyait. Az akkori lakásukban egy nehezen hozzáférhető helyre befalazták.

Azt már nem lehet tudni, hogy mi is volt a kincs, mert Máme és Szába nem élték túl a háborút. Az egyetlen lányuk – az ő mamája – még túl kicsi volt a kincs elrejtésekor ahhoz, hogy emlékezzen arra, mit is dugtak el. Csak a lakásra emlékezett, és a rejtekhelyre.

Szerencsére nem bombázták le a házat a háborúban, épségben maradt a lakás. A háború után a család végig figyelemmel kísérte a lakás sorsát, de hiába, még eddig nem adódott alkalom, hogy visszaszerezzék.

A kincses lakás társbérlet volt a háború utáni lakásínség idején. Minden szobájában egy család lakott, állandó és végtelen veszekedéssel közösen használva a konyhát, fürdőszobát. Aztán végül csak egy család maradt benne.

Pont az édesanyja halálakor, tíz évvel ezelőtt cserélték el a lakást a mostani lakókkal. Ők akkor nem is tudtak róla, hogy el akarják cserélni a kincses lakást a benne lakók. Akikkel cseréltek, azok hirdették a lakásukat. Így akkor anélkül cserélt gazdát a lakás, hogy ők egyáltalán tudtak volna a lehetőségről.

Most végre eladó a kincses lakás!

Ma beléphet a gyerekeivel együtt a legendás lakásba, és megveheti a tulajdonostól. Micsoda mázli, hogy pont kapóra jött a dolog! Ők is éppen eladták a Dunára néző kétszobás lakásukat egy német nőnek, és lakást kerestek.

Ő, amikor kicsi volt nem értette, hogy miért nem kergethetik el onnan azokat az embereket, akik a

családjuk régi lakásában laknak. Vagy legalább miért nem mehetnek be oda, és hozhatják el a kincseket stikában*.

Momme** számtalanszor megmutatta neki a házat, és benne a lakást, hogy jól az eszébe vesse az eldugott kincsek helyét. Ma végre be is léphet abba a lakásba! Végzett az öltözködéssel, belenézett a tükörbe, ragyogott a szeme. Megfésülködött, tett magára egy csepp kölnit, és századszor is, türelmetlenül az órára nézett. Ezek a gyerekek... Megbeszélték, hogy legyenek pontosak, erre tessék, egyik sincs még itthon. Csak vigyorognak, és legyintenek, mint a mesügék***, ha a kincses lakásról beszél nekik, de majd meglátják nemsokára a saját szemükkal! Csak meg tudják venni... Momme hogy örülne, ha ezt megérhette volna!

Edit éppen századszor nézett türelmetlenül az órára, amikor végre megszólalt a kaputelefon. Megkönnyebbülten fújta egyet. Na, legalább zárva volt a kapu, amikor megérkeztek, nem hagyta senki tárva-nyitva, mint általában – gondolta. Szerencsére a nyitó szerkezet is működött.

Figyelmesen hallgatta, hogy zúg-e a lift, de nem hallott zajokat a liftakna felől.

Kisietett a körfolyosóra. Nem voltak a korláton ruhák, és a folyosó ajtaját sem hagyták nyitva. Látványosan kinyitotta a bezárt ajtót, úgy téve, mintha itt ez lenne a szokásos állapot.

*csendben, titokban

** mama

*** bolondok

Kezet fogott az ingatlanügynökkel, aki bemutatta a reménybeli vevőt, egy körülbelül vele egykorú, magas, hullámos fekete hajú, homokszínű ruhát viselő nőt, és a húszas éveik elején járó gyerekeit: egy bizalmatlan tekintetű, zömök testalkatú, szemüveges fiút, és egy sovány, alacsony termetű, halványsárga ruhát viselő, fekete göndör hajú lányt.

- Berkes Edit – mondta, és sorban kezét szorított velük.

- Simon Eszter - Simon Sára - Simon Áron – mutatkoztak be ők is, aztán libasorban elindultak a folyosón a lakás felé.

Edit lassan ment, hogy jól meg tudják nézni a rengeteg kitett virág között a katedrálüveges, zöldre mázolt ajtókat, az ablakrácsra felfuttatott zöld növényeket. Ha már leküzdötték a lépcsőház borzalmait, legalább lássák, hogy milyen szép idefönn. Közben erősen remélte, hogy nem tódulnak ki éppen most a szomszéd lakásból semmilyen külföldi csapatok, hatalmas csomagjaikkal eltorlaszolva az egész folyosót, ahogy szokták.

Valami hihetetlen szerencse folytán csend és nyugalom honolt a hatalmas házban, ahol legtöbbször folytonos volt a jövés-menés, és örökös a zajongás. Megkönnyebbülten terelte be őket a lakásba. Ott már büszkén mutatta meg a szépen rendbe hozott, felújított négy szoba komfortos, két fürdőszobás, cirkófűtéses otthonát.

Kicsit fájt a szíve a lakásért, legszívesebben megfogta volna az egészséget, úgy ahogy van, kiemelte volna ebből a szörnyű házból, ebből a szörnyű környékből, és elvitte volna valahová máshová. Egy nyugalmasabb vidékre, egy szebb házba, egy rendesebb környékre.

- Itt mindig négy szoba volt? – kérdezte az asszony.
Edit meglepődött a kérdésen. Hiszen négy szobásnak hirdették a lakást, mit várt akkor, hogy hány szoba van? Udvariasan mondta:

- Mi már így költöztünk ide, hogy ekkora volt a lakás. A háború után össze-vissza alakították az épen maradt házakban a lakásokat. Hogy milyen volt az előtt, ki tudja ma már...

Az érdeklődők gyorsan körbejárták a külön bejáratú, de egymásba is nyíló szobákat, a konyhát, és hosszasan álldogáltak a nagyobbik fürdőszobában.

- Maguk csináltatták meg a fürdőt? – kérdezte a vevőjelölt.

- Igen, persze, ne tudják meg milyen állapotban volt, amikor ideköltöztünk! - válaszolta derűs arccal, készségesen Edit.

A reménybeli vevők jelentőségteljesen összenéztek.

Edit nem csodálkozott, mert a fürdőszoba valóban gyönyörű volt.

Alig tudta kiterelni őket a nappaliba, hogy az árról beszéljenek. Szerencsére ragyogóan sütött a nap, a szemben lévő szépen karbantartott házon csillogtak az ablakok, az oromzatot díszítő szobor fürdött a napfényben. Az ő erkélyükön illatoztak a leánderek, a nyitott ajtón besodródott az illatuk a nappali szobába.

A két utcányira lévő körút forgalmának idehallatszó zaját is jótékonyan tovasodorta valami kedves szél. Az utca egy rövid időre a barátságos, csendes oldalát mutatta meg éppen.

Edit ezeknek tudta be, hogy Simonék az első szóra elfogadták a lakás árát, nem is alkudtak. Csak azt kérték, hogy minél hamarabb költözzenek ki.

Edit megpróbálta megértetni velük, hogy még nekik is

új lakást kell találniuk, három hónapnál hamarabb semmiképpen nem tudnak kiköltözni. Végül azzal mentek el a vevők, hogy megbeszélik otthon, és majd értesítik az ügynököt, hogy így is érdeklí-e őket a lakás.

Edit hirtelen azt sem tudta, hogy mi tévő legyen, csalódottan szorította össze a száját.

Csak legalább a férje itthon lenne, hogy megbeszélhetnék a költözést!

Egy hónap alatt kiköltözni... Nem, ez lehetetlen... Vagy mégis bele kellett volna mennie? Ki tudja mikor lesz újra valaki, aki megvenné ezt az eladhatatlan lakást...

Eszter csalódottan szorította össze a száját, hazáig egy szót sem szólt a gyerekeihez.

Micsoda butaság volt azt gondolni, hogy egy lakás ötven év múlva is ugyanolyan lesz, mint 1944-ben!

Nem érdekelte őt a lepusztult ház, csak egy volt a lényeg: megszerezni a kincses lakást.

Most itt van a lehetőség, de a frissen felújított, csillogó fürdőszobát látva elbizonytalanodott. Lehet, hogy a kincs már régen a múlté, megtalálták a felújításnál, vagy még előbb. Az édesanyja szerint a kincses lakás két udvari szobából állt, most meg két utcai szoba is van...

Amikor hazatértek a Belgrád-rakparti két szobás lakásukba, a fia már nem tudta magában tartani a véleményét. Odaállt az ablak elé, kiintett a napfényben fürdő Budai-hegyek, a lustán hömpölygő, csillogó Duna és a rajta lévő hidak panorámája felé, és fontoskodó hangon megszólalt:

- Micsoda ostobaság ezt a lakást elkótyavetyélni azért az ócska, régi, gettóbeli lakásért. Legyen már eszed

Anyá! Mondd vissza a német nőt, még úgysem utalta el a foglalót a mi lakásunkért. Láttad, hogy milyen rémes az a környék! Na és az a ház! Talán azóta sem volt rendbe hozatva, amióta megépítették. Oda hívjam meg a barátaimat?

Eszter odalépett mellé, a fia vállára tette a kezét, és együtt nézték az ablakukból eléjük táruló panorámát.

- Nem akarok úgy tenni, mintha nekem nem lennének kétségeim, azonban a szerződést már aláírtam a mi vevőnkkel. Bár nem telt le még a határidő, amíg utalnia kell a foglalót, biztos vagyok benne, hogy időben megérkezik a pénz.

Nem pénecolom* el ezt a lakást, jól megkértem az árát! Itt csak két szobánk van.

Neked külön szobád van, de mi is szeretnénk Sárával egy-egy külön szobát magunknak.

Ezt a lakást fel kellene újítani, láttad milyen szépen fel van újítva a kincses lakás... Nekem erre tudod, hogy nincsen pénzem a szerkesztői fizetésemből. Te meg szeretnél egy autót. Ha a kincses lakást vesszük meg, lesz elég helyünk, marad pénz az autóra, és másra is, mert igazán olcsón adják... és, és nem olyan tréfli** az a lakás.

Sára, a lánya odaállt a másik oldalára, és gúnyosan megszólalt:

- Legalább lesz pénz rendbe hozatni a fürdőszobát, ha feleslegesen verjük szét, mert nem találjuk meg azokat a híres kincseket. Mégis mit gondolsz? Meg lehetnek azok még egyáltalán?

* ostobán elherdálom

** használhatatlan, rossz

- Nem tudom kislányom... itt hiába minden hohmecolás*. De megígértem a nagymamádnak, amikor még élt, hogy visszaszerzem a kincses lakást, és ő is megígérte a szüleinek.

- Anyu! Azt mesélted, hogy a Nagyi nyolc éves kislány volt, amikor megígérte a szüleinek, hogy visszamegy majd az elfalazott értékekért. A háborúban meghaltak a szülei, persze, hogy meg akarta tartani az ígéretét. Úgy érezte, hogy tartozik ennyivel a szüleinek, akik megmentették őt azzal, hogy papírok nélkül bevitték egy kórházba – azt mondták, hogy az utcán találták őt – amikor vakbél gyulladása volt, és „ottfelejtették”. A kórházból aztán egy zárdába került, ahol árvagyerekeket neveltek. A Nagyi pár jiddis szón kívül mindent elfelejtett mire különböző árvaházakban felnőtt. Még a vallását sem tudta megtartani azokon a helyeken.

- Tudom Sári, tudom. Nyolc évesen kórházban volt, csupa keresztény között, és nem volt más olvasnivalója, csak a Biblia. Elbűvölte őt, hogy az Ótestamentumban a mi népünk szent könyveit olvassák a keresztények is, a mi népünk történetét tartják az emberiség történetének. Nem az egyiptomiakét, a görögökét, vagy a rómaiakét, hanem a zsidókét.

Az Újtestamentumban pedig, szinte beleszeretett Jézusba. Amikor kikerült a kórházból így maradt életben. A kedvesnővérek megtanították a Miatyánkra, és az Üdvözlégyre, és annyira ismerte a Bibliát, hogy azt hitték róla, keresztény. A Nagyi nem bánta, hogy ezt hiszik róla.

** okoskodás*

Csodálta a keresztényeket, akik egy zsidó férfit imádnak Istenként, és egy zsidó nőt szentként tisztelnek az Isten Anyjaként. Úgy érezte, hogy az az egyház, ami befogadta, és megmentette őt a cőresztől*, az üldöztetéstől és a haláltól, nem érdemli meg, hogy megtagadja, amikor véget ért a zsidóüldözés.

Eszter egy kicsit megköszöri a torkát, egyet sóhajtott, és elmondta a gyerekeinek azt, amit eddig eltitkolt előttük a családjuk történetéből:

- Az igazság az, hogy a Nagyi szülei nem a háborúban haltak meg. Sajnálom, nem akartam elmondani nektek, amíg kicsik voltatok, mert olyan rémes az igazság. A Nagyi is csak felnőtt korában tudta meg, amikor nyomozott a szülei után a hivatalokban, és a kevés életben maradt ismerősnél. Az apja egy „pénzverdében” halt meg. Nem, most ne szólj közbe, mert akkor nem tudom elmondani...

Amikor átkutatták a csendőrök a gettót, felkészülési idő nélkül, rajtaütésszerűen igyekeztek kikergetni az embereket az otthonaikból, hogy az értéktárgyaikat el ne rejtsék. Közölték velük, hogy ide többé vissza nem jönnek, ha valamit elrejtettek vegyék elő, és adják át, mert többé úgysem veszik hasznát. Ha felmerült a gyanú, hogy valaki elrejtett valamit, szinte szétdúlták az értékekért a lakását, felszedték a padlót, széthasogatták a bútorokat.

A „pénzverdének” elnevezett szobákban, és pincékben tömegesen kínozták a csendőrök a tehetős, vagy annak vélt embereket, azt követelve, hogy árulják el az eldugott vagyontárgyaik rejtekhelyét.

* *bajtól*

Brutális verésekkel, elmondhatatlan kínzásokkal gyötörték őket, a családjuk szeme láttára. A Nagyi apja, a ti dédnagyapátok is így halt meg. Nem vagyok képes elmesélni nektek, hogy pontosan hogyan. Olyan brutális módon, hogy a felesége beleőrült a látványba, nekitámadt a csendőröknek a megszállottak erejével, akik akárhogy ütötték, rúgták, nem tudták az őrzöngésből lecsendesíteni. Végül agyonlőtték...

Eszter hangján hallani lehetett a visszafojtott könnyeket, a gyerekei, mintegy oltalmat keresve a hallott szörnyűségek elől, közelebb húzódtak hozzá. A feszültség enyhült közöttük, a leszálló alkonyatban lassan fakuló fényeket nézték együtt az ablakon túl. Egy idő múlva Áron megszólalt:

- Miért? Miért nem mondta el a dédnagyapa, hogy hová falazta el a kincseket? Többet érnek azok a dolgok, mint az, hogy életben maradjon?

- A remény miatt nem árulta el. Hinnie kellett abban, és remélnie, hogy a zsidótörvények, a gettósítás, a deportálás után olyan korszak is jön még, amikor az elfalazott értékek újra betölthetik a családban a szerepüket. Ezért a hitért halt meg. Ezért akarta a Nagyi, hogy visszaszerezzük a kincses lakást. Ezért ígértette meg velem is, hogy visszaszerzem. Most pedig itt a lehetőség...

Sára egy kicsit elhúzódott, felhúzta a vállát, majd leejtette, és halkán azt mondta:

- Én nem bánom, vegyük meg...

Áron megköszörülte a torkát, sóhajtott egy nagyot, és azt kérdezte:

- Ugye Anya, ez neked nagyon fontos? Csak ennyi maradt a családotból, ez a legenda a kincses lakásról, meg az a pár jiddis szó, amit nyakra-főre használsz...

- Tudom, hogy haragszol kisfiam a jiddis szavakért, de engem a Nagyira emlékeztetnek, akinél nem volt jobb édesanya a földön. Őt meg a szüleire emlékeztették. Nem maradt tőlük semmi más neki, még egy fénykép sem...

- Na, jó! Vegyük meg azt a nyomorult lakást, abban a lepusztult házban! Szétkapjuk a fürdőszobát, kiszabadítjuk a kincseket, ha még ott vannak egyáltalán, aztán amíg élünk próbáljuk eladni, mert más bolond úgysem veszi meg rajtunk kívül. Láttad azt a sok purdét a másik udvarban, amikor felfelé mentünk a lépcsőházban? Erről bezzeg nem beszélt a tulajdonos!

- Mégis mit gondoltál, miért adja ilyen olcsón azt a szép lakást?

Eszter, amikor este lefeküdt, nehezen aludt el. Türelmetlen volt, úgy érezte, hogy az éjszakával csak az idejét vesztegeti. Egyre az édesanyjára gondolt. Félálmban kis gömbölyű termetű szellemalak telepedett az ágya szélére. A hangja lágyan, kedvesen duruzsolt, mert soha senkit nem akart megbántani. - Jól van, jól, minden rendben lesz most már... - Még bő három hónap Momme, és a miénk lesz a kincses lakás! - válaszolta, már álmában, neki...

Edit körbe járta a lakást, búcsúzott tőle. Minden rendben lesz most már, holnap végre elmennek innen! - örvendezett magában. Sikerült, szinte hihetetlen, hogy mégis sikerült eladniuk ezt az eladhatatlan lakást! Mindjárt az első vevőnek, akit az ügynök hozott... Micsoda, már nem is remélt, nagy szerencse! A holmijuk nagyobbik része már dobozokba bepakolva várakozott a szobák közepén. Ma este befejezik a

pakolást, holnap reggel jönnek a szállítók, és költöznek. Költöznek! El innen! Csak el innen! El, ebből a rémes házból!

Megállt a nappali közepén, végigsimította a tekintetével a zongorát. A két kisebbik gyereke tanult zongorázni rajta. Hát nem lett egyik sem egy zongoraművész, de milyen aranyosak voltak, amikor karácsonyeste, szépen felöltözve, itt zongoráztak a rokonságnak. A vevő lánya ide jár a Zeneakadémiára... Azért akarják megvenni a lakást... Így hazaugorhat még akár szünetben is, azt mondták... Igaz, hogy a lány hegedülni tanul, de tulajdonképpen mindegy... Neki aztán mindegy... Az a fő, hogy ide akarnak költözni!

Kiment az erkélyre, végignézett az utcán. Többé nem látja innen ezt a magas házak szegélyezte, szűk belvárosi utcát. Hallgatta az állandóan lüktető forgalom zaját, ettől is elbúcsúzhat... - gondolta elégedetten. A városszéli családi házban, ahová költöznek, micsoda hihetetlen csend van, ehhez képest.

Végül többet kaptak a lakásért, mint amennyit reméltek. A férje bedobta a vevőknek, hogy van még egy komoly érdeklődő a lakásra, és feljebb srófolta az árát.

Ő nagyon meg volt ijedve, hogy visszalépnek, hiszen nem volt semmiféle másik vevő! Szerencsére jól viselték a felemelt árat, alku nélkül megadták azt is. Sőt a foglalón kívül, még a lakás árának negyedrészt előre kifizették, hogy ők hamarabb találjanak magunknak lakást, és kiköltözzenek.

Azt mondták őket is sürgeti a német vevőjük. Elképesztő szerencse! Szinte hihetetlen!

Kiment a széles, hosszú előszobába. Mennyit rohangáltak benne a gyerekek, amikor kicsik voltak! Még görkorcsolyáztak is benne. Ugróiskolát játszottak, amíg az alattuk lakó ki nem állt az udvarra ordítózni, hogy hagyják abba! No hiszen, három kisgyereket megfékezni... Nincs az a kirándulás, biciklizés, rollerozás, játszótérezés, szabadban való rohangálás, ami után ne tudtak volna még ugrálni!

Kiment a konyhába, elbúcsúzott attól is. Mennyi ételt megfőzött itt, mennyi süteményt megsütött, mennyi családi, baráti, nagy vacsorát elkészített benne...

Benézett a fiúk szobáiba, ott is már majdnem minden összepakolva... Mi minden készült itt... terepasztal furnérlemezből, Batman-autó fekete kartonból, modell vasutak, és autópályák, jelmezek, és LEGO birodalmak. Itt örültek az első számítógépeiknek, itt zárták be egymást a ruhás szekrénybe, a cicát az ágynemű tartóba... Mennyit keresték, szölongatták, de amíg nyávgogni nem kezdett, sehol sem találták... Edit elmosolyodott az emlékekre...

A hálósobában leült a franciaágyra, egy percre. Ez az ágy ma az utolsó éjszakán áll itt, holnaptól egy másik szobában, egy másik helyen fog állni... Itt tíz évig állt. Ott vajon meddig fog?

Kisétált a fürdőszobába, kedvtelve körülnézett. Ezt igazán sajnálja itt hagyni... Abban a házban, amit most megvettek, egy sokkal kisebb, keskeny fürdőszoba van. Rózsaszínű benne minden, a kád, a mosdó, a vécé, a csempe. Elfintorodott... No, nem baj! Ez is milyen szörnyű állapotban volt, amikor ideköltöztek. Valami vénséges vén, piszkos, rózsaszínű festéssel a falon, egy ütött-kopott, szabadon álló vaskáddal, egy repedt mosdóval, fafűtéses, henger alakú, özővíz

előtti fürdőszobakályhával, aminek a lyukas oldalára egy bádog darab volt rádrótozva... Amikor a felújítás volt, és kivették a vízszelők a régi kádat, mögötte a vakolatot leverve találták a sarokban. Látszott, hogy egy jókora darabon a téglá is meg volt bontva, és ügyetlen kézzel visszafalazva. A két szerelő teljesen lázba jött.

Biztosak voltak benne, hogy kincs van a falban. Itt volt a gettó a háború alatt, ismételtették unos-untalan. Rá akarták őt beszélni, hogy kibonthassák a padló szintnél levő, hevenyészve visszafalazott helyet.

Editet azonban valami rossz érzés fogta el, ahogy látta a mohón csillogó szemüket, az önkéntelenül karomként begörcsülő kezüket, amivel már markolni akartak az elképzelt kincsekből. Csak ő volt otthon és a kisebbik gyerek... Elnézte a fölé tornyosuló két nagydarab férfit, akik izgatottan kiabáltak a fülébe...

No, nem! Ha igazuk van, és valami értékeset rejtettek el oda régen, ki tudja, mire lennének képesek, hogy megkaparintsák!

Egy perc alatt döntött akkor. Megvonta a vállát, és flegmán azt válaszolta: á, biztosan valami találat volt ott, valami belövés, vagy ilyesmi. Hagyják csak békén a falat, ne csináljanak még ennél is nagyobb koszt, ne bontogassanak itt semmit sem!

Ott állt, és megvárta, amíg a két csalódott pasas a helyére emelte az új kádat, ami ugyanúgy eltakarta a megbontott részt, mint a régi, és bekötötték a csatornába, elmozdíthatatlanul. Aztán jött a burkoló és körbecsompézta a kádat, becsempézte a falat, örökre elzárva a lehetőséget, hogy a kádat elvegyék.

Vajon tényleg van ott valami? – aztán megrántotta a vállát – ha van, hát van, had legyen titok...

Eszter alig várta, hogy a költöztetők végre elmenjenek. Amint az utolsó darabokat is felhozták, kifizette őket, és bezárta az ajtót.

Végre itt vannak a magukéban!

Olyan kimerült volt a hetek óta tartó csomagolástól, szervezéstől és aggodástól, hogy alig állt a lábán.

Mégis azonnal a szobába ment, ahol a táskája melletti szatyorban egy vadonatúj kétkilós kalapácsot rejtegetett. Ügyetlenül két marokra fogta a kalapácsot, és a fürdőszobába vitte. Vajon tényleg van ott valami?
- gondolkodás nélkül rácsapott a kádat övező gyöngyház fényű, világoskék csempére. Lett egy csúnya repedés rajta, de a helyén maradt.

A zajra megjelent Sári, a hálószoza felől, Áron pedig, futva érkezett az előszoba felől.

- Nem érne rá még egy kicsit ez, Anya? – kérdezte a lánya.

Gyorsan felelt, mint akit nem ér váratlanul a kérdés:

- Mihez képest? Narishkeit*! Ötvenévnyi várakozás éppen elég volt ennek a családnak!

- Jól van Anya, de nem így kell ezt – mondta a fia, és kivette a kezéből a kalapácsot.

- Véső is kell a bontáshoz! Mindjárt hozom, amint megtalálom. Nem tudod, hogy melyik csomagban vannak Apa régi szerszámai?

- Talán az udvari szobában levő csomagok között lehet. Minden dobozra ráírtam mi van benne – válaszolta lassan Eszter.

Leereszkedett a kád elé a köre, és olyan merően nézte, mintha a tekintetével akarná kibontani a helyéről.

**ostobaság*

Sára egyik lábáról a másikra állt, nem tudta mit mondhatna, vagy mit segíthetne az anyjának. Azt a néhány percet, amíg Áron a szerszámokat kereste, egy örökkévalóságnak érezték.

- Na meg is van! – lépett be a fiú a fürdőszobába, gondosan becsukta az ajtót, és felsegítette Esztert a földről.

- Mehet? Jól meggondoltad? – kérdezte beletörődően, és kicsit évődve az anyját.

Az asszony csak bólintott, a szemét le nem vette a kádról, mintha attól tartana, hogy eltűnik, amíg nem néz oda.

Áron letérdelt, a kád pereme és a csempe közé beillesztette a véső élét, a végére ráütött a kalapáccsal, és az első csempe nagy csattanással lezuhant a kőre. Aztán a következő, a következő, amíg a sor végére ért. Kezdte bontani a következő sort. Lassan feltárult a csempéket tartó téglá, amivel felfalazták a kádat. A téglákkal már nehezebb dolga volt, jó erős malter tartotta össze őket, beleizzadt az ingébe, ahogy szétbontotta a falazást. Szállt a por, a szemükbe, a hajukba, belepte a ruhájukat, de nem törődtek vele. Megbúvólva nézték a kád oldalát, ami a rombolás nyomán feltárult. Amikor a hosszabbik oldalt kibontotta, és nekikezdett a kád végében levő falazásnak, intett a húgának és az anyjának, hogy hordják el a csempe és téglá darabokat a kád elől, mert nem tudják majd kiemelni a sittől a kádat.

A rövidebb oldallal hamar végzett. Amikor abbahagyta a kalapálást, csöngettek. Erős, hosszú, energikus csöngetés volt. Talán nem is az első, de eddig a bontás zajától nem hallották.

Eszter kiment az előszobába, olyan ideges volt, hogy

egy darabig rángatta az ajtón lévő ablaknak a kilincset, mire sikerült végre kinyitnia az ablakot.

Egy alacsony, sovány, ötven körüli, szélesarcú nő állt az ajtó előtt, mackónadrágot és kétes tisztaságú otthonkát viselt. Ahogy nyílt az ablak, már ordított is torkaszakadtából:

- Maguk örültek? Mi a jó fenét bontanak már órák óta? Az előző lakó is az örületbe kergetett minket a folytonos kopácsolással. Hol gázt szereltek, hol vizet, hol fűtést, hol köveztek, hol csempéztek, állandóan kalapáltak évekig, amikor beköltöztek. Maguknak meg mi a francot kell kalapálni, amikor tipp-topp rendbe van hozatva ez a lakás? Megbolondul itt az ember!

Az asszony szája cserepes volt, és igen nagy, a szűrös keskeny szeme fölött a szemöldöke valóságos bozót. Volt benne valami félelmet keltő vadság, ahogy hadonászva kiabált, és egészen közel tolta az arcát az ablakrácshoz. Eszter döbbenten kérdezte:

- Mégis ki maga? Mi köze hozzá, hogy mit csinálunk? Az asszony ádáz képet vágott, és negédesen utánozta Eszter hanghordozását:

- Ki vagyok én? Hát az alattuk lakó! Mi közöm hozzá? Mit gondolkodnak milyen érzés, hogy órák óta úgy zuholnak, mintha a földemet bontanák a fejünk fölött? Nem egyedül lagnak ebben a házban, ha még nem vette volna észre! Fejezzék be egy-kettő ezt a vircsaftot, mert nem állok jól magamért!

- Jól van, mindjárt befejezzük – mondta Eszter bizonytalanul.

- No, remélem! Nézzen csak a tükörbe, hogyan néz ki! Maguk tényleg örültek? Van már ebben a házban elég bolond népség! Nem hiányoztak maguk ide!

- Viszontlátásra! – csukta be az ablakot az asszony, de

ezzel sem állította meg az alattuk lakó szóáradatát, aki csak mondta, mondta a magáét a folyosón. Egy lélegzettel szapulta őket is, az előző lakó kölkeit is, meg a kényeskedő anyjukat is.

Eszter visszasietett a fürdőszobába, ahol Áron már szétszerelte a kád lefolyóját, de a hűgával nem bírták kiemelni a helyéről a nehéz kádat.

Hárman is többször nekiveselkedtek, amíg centiméterről-centiméterre odébb-odébb tették a nagy öntöttvas kádat.

Aztán egyszerre csak meglátták lent a sarokban a megbontott vakolatot, és az ügyetlenül visszafalazott téglákat. Egymásra néztek, és az izgalom szemmel láthatólag meg-megborzongatta őket.

- Hát mégis – sóhajtotta Eszter olyan boldogan, hogy a füle is elpirult a nagy örömtől. Sára próbálta megóvni a csalódástól:

- Várj Anyu! Ne éld bele magadat! Lehet, hogy nincsen már ott semmi. Gondold meg, hogy hányan laktak azóta már itt... Amikor gettó volt... meg a háború után... meg a felújítás is...

Áront is elbűvölte a kincsvadászat.

- Csak lassan! – mondta. – Ez egy nagyon fontos pillanat, ilyen soha többé nem lesz az életben. Örökké kell, hogy emlékezzünk rá, akármi is lesz a vége!

Lekuporodott a sarokhoz, a megbontott falszakasz elé, lassan végig simította a kezével. Egy-egy lazán visszatett téglát megmozgatott, aztán bedugta közéjük a vésőt, kicsit megfeszítette, csak úgy a kezével, és már ki is pottyant az egyik téglá. Felvette a földről. Sára kezébe adta, ő pedig az édesanyjuknak nyújtotta. Eszter elvette, és óvatosan a többi sitt elé tette. Áron kifeszítette a következő téglát, ami bejárta

ugyanazt az utat. Aztán a többivel is megismételték a szertartást.

Hamarosan láthatóvá vált egy nagyobbacska üreg, amiben valami összekötözött csomag feküdt. Áron megdörzsölte az arcát a jobb kézfejjével, felnézett, és szinte suttogva kérdezte:

- Akarod te kivenni, Anya?

- Jó, igen, akarom, hát persze – dadogta Eszter, és helyet cserélt a fiával. Leguggolt, benyúlt az üregbe, és óvatosan kihúzta a csomagot, ami dohos szagot árasztott, és elég nehéz volt.

Szuszogva kiemelte, és a fürdőszoba közepére tette. A megfeketedett madzag, amivel többszörösen átkötötték, úgy volt megcsomózva, hogy egy rántásra kioldozódott.

Eszter szétbontotta a szürkés csomagolást, ami – a másik oldalát meglátva – egy viaszosvászon asztalterítőnek bizonyult.

A csomagban mindenféle tárgyak voltak. Sára izgatottan várta, hogy előkerül közülük a kincs, sok-sok ezüst és arany ékszer, drágakövek, igazgyöngyök, kis értékes festmények, szobrocskák...

Legfelül egy furcsa jelekkel kihímzett, erősen penészmintás, elég nagy bársony zsákocská feküdt.

Eszter felállt, megfogta az egész csomagot, és bevitte a hálószobába. Letette a földre, aztán visszament a fürdőszobába, leporolta a ruháját amennyire csak lehetett, és az előző lakók által ottfelejtett szappannal alaposan megmosta a kezét. A szobában megtörölte a táskájából elővett papírzsebkendővel.

Felemelte a bársony zsákocskát és kinyitotta.

Sára megbúvólva nézte, azonban a remélt antik festmény helyett egy dohos szagú, négyzet alakú

fekete-fehér csíkos összehajtogatott gyapjú lepel került elő belőle. Eszter széthajtotta a csíkos leplet, a négy sarkán egy-egy rojt volt rávarrva.

- Mi a csuda lehet ez anya? – kérdezte Sára. Eszter egy kicsit zavarba jött.

- Azt hiszem ez egy talesz, egy imaköpeny. A reggeli imádságnál kell viselni a férfiaknak.

Összehajtotta a csíkos gyapjú köpenyt, és óvatosan visszatette a bársony zsákocskába, majd a költözködésnél a fal mellé letett heverőre rakta. A csomagban a bársony zsákocská alatt egy rozsdás hétágú gyertyatartó feküdt.

-Ez egy menóra – monda Eszter és letette a heverő mellé a földre.

Sára nem értett különösebben a fémekhez, de abban egészen biztos volt, hogy ez a rozsdás vacak nem lehet sem aranyból, sem ezüsből.

A gyertyatartó alatt egy újabb hímzett, penészes bársony zacskó volt, ami kisebb volt, mint az imaköpeny zsákocskája. Ebből két fekete, berepedezett, enyhén penészes szíj került elő, és két fekete kis doboz, hasonló állapotban. Dohszag áradt belőlük.

Sára elhúzta a száját, és megcsóválta a fejét. Áron a falhoz támaszkodva csendben nézte az anyját, amint felleltározza a megtalált kincseket. Eszter felnézett egy pillanatra és azt mondta:

- Ezek imaszíjak. Ezekkel erősítik fel a kis dobozokat a homlokukra és a bal karjukra imádkozás előtt a férfiak. A dobozokban bibliai idézetek vannak, azt hiszem.

A kis zacskó alatt egy fadoboz volt. Sára előrehajolt, hogy jobban lássa a doboz tartalmát. Most már

egészen biztos volt benne, hogy drágaköveket, vagy igazgyöngyöket rejtettek el benne. Azonban csak egy kis darab pergamen volt a dobozban, megfakult írásjelekkel teleróva.

Eszter forgatta a kezében egy darabig, aztán megcsóválta a fejét.

- Azt hiszem ezen a pergamenen is vallási szöveg van, de sajnos nem tudom, hogy ez mire való.

A fadoboz alatt egy hímzett szélű, viseltes, fekete bársony kipa volt, ezt mindannyian tudták, hogy egy olyan sapka, amit a zsidó férfiak viselnek még manapság is.

A csomag aljában egy kis, rozsdás, kétfülű fém kancsó volt, és hat darab rozsdá lepte talpas fémpohár, hat hasonló állapotban lévő fém alátét. A poharakon körben, és az alátétek szélén valami minta volt.

Eszter egy papírzsombokendővel megdörzsölte az egyik tányérkát, és egy kis darabon felismerhetővé vált a leveles szőlőfürt motívum, ami körben a szélét díszítette. Ezeket is letette a földre, a gyertyatartó mellé.

A csomag legalján már csak egy penészes kék bársonyterítőbe tekert valami volt.

Eszter kibontotta, és egy vászonkötésű, megviselt könyvecske került elő belőle, a borítóját körbe futó dombornyomás közepén „Festgebete der Israeliten” felirattal. Sára kíváncsian nyújtogatta a nyakát:

- Hadd látom! Mi az Anya? Mi az?

Eszter halkán válaszolt:

- Héber imakönyv, német fordítással.

Sára kényszeredetten nevetni kezdett:

- Ezek a kincsek? Ez a halom ócskaság? A nagyapád meg volt bolondulva, hogy ezekért feláldozta az életét!

Áron csitítóan a húga vállára tette a kezét, de az lerázta magáról. Hisztérikusan egyre csak azt ismételte: „Meg volt bolondulva!” „Meg volt bolondulva!” Áron rákiabált:

- Hagyd már abba! Nem, nem volt bolond! Csak vallásos. A zsidó vallási törvények előírják, hogy a vallási rítusokhoz szükséges tárgyakat, el kell temetni, el kell rejteni, hogy megelőzzék az esetleges megszenteltetésüket. Amit itt találtunk, azok mind ilyen tárgyak. Az imakönyvet is azért rejtették el, hogy Isten szava ne jusson arra a sorsra, mint a közösség. Én sejtettem, hogy valami ilyesmit fogunk találni...

Sára dühösen rásziszegett:

- De nagyon okos vagy! Miért nem mondtad már előbb! Ide költöztünk ebbe az ócska házba, szétvertük ezt a gyönyörű fürdőszobát, miközben te tudtad, hogy penészes rongyokat és rozsdás vackokat fogunk találni! Te is bolond vagy, mint a dédapád!

Áron védekezően mondta:

- Úgy sem hittétek volna el, és Anya mindenképpen meg akarta tartani az ígéretét...

Eszter közben kinyitotta az imakönyvet, ott, ahol magától szétnyílt. Az egyik oldalon héber írásjelekkel, a másik oldalon gót betűkkel telerótt oldalak között néhány bankjegy lapult. Egy darab ezer pengős, és négy darab száz pengős. A bankjegyek alatt pedig, egy fénykép: Egy kalapos férfi, és egy fejkendős nő áll télikabátban, egy belvárosi utca közepén, s egy kockás kabátos, csillogó szemű kislány kezét fogják, akinek óriási hófehér masni van a hajában. Mind a hármuk kabátján hatalmas sárga csillag.

Eszter vonítóan mély sírással ráborult a heverő

szélére. A gyerekei megrendülten nézték.

- Ne sirasd a kincseket! Nem bírom nézni, hogy így szenvedsz! Ne sirasd! – kiáltotta kétségbe esetten Sára, és megrázta a térdelő asszony vállát.

Eszter azonban csak szorította magához a fényképet, és zokogott, miközben körülötte ott hevert egy kis krejzlerájós handlé* minden kincse.

** szatócs üzletes kereskedő*

Utószó

Eszter édesanyja van a fényképen az ő szüleivel, akik Eszter nagyszülei, de soha nem találkozhatott velük.

Amikor megtalálta a fényképet, akkor váltak számára a kincses lakás legendájából hús-vér emberekké.

Eszter az egész családját siratta el abban a percben, és mindazt, ami örökre eltűnt velük együtt az életéből. A biztonságot, a bizalmat, a nagymama süteményét, ölelését, a nagypapa szeretetét, a családi hagyományokat, amiket soha nem ismerhetett meg.

A megtalált tárgyaknak már nincsen semmi használati értékük, hiszen a zsidó vallás előírásai szerint a kegytárgyaknak hibátlannak, és tisztának kell lenniük. Amiket a nagypapája elrejtett már nem voltak azok.

A történetben benne van, hogy már nem zsidó vallásúak, azért sincsen számukra értéke annak, amit találtak.

A nagypapája, amikor elrejtette mindazt, ami számára kincs volt, és inkább meghalt, minthogy elárulja a rejtekhelyüket, el sem tudta képzelni, hogy milyen sok idő fog eltelni addig, amíg a családja megtalálja ezeket, és mennyire nem lesz már hasznukra az elrejtett kincs.

Eszter abban a pillanatban értette meg, hogy nem csak a nagyszüleitől, hanem az anyukájától és tőle is mennyi mindent elvettek.

Rengeteg munkám fekszik ebben az alkotásban. Nagyon sokat olvastam erről a tölem távol eső vallásról, és a történetben szereplő történelmi eseményekről ahhoz, hogy – remélhetőleg – hitelesen tudjam megírni.

A legnagyobb kétségeim a jiddis szavak helyes használata tekintetében vannak, mert az általánosan közismert szavakon kívülieket egy szótárból néztem ki.

